

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 20 december 2017*

”Begäran om förhandsavgörande – Civilrättsligt samarbete – Förordning (EU) nr 1215/2012 – Tillämpningsområde – Talan om skadeståndsansvar utanför kontraktsförhållanden för ledamöterna i en borgenärskommitté som har avvisat en rekonstruktionsplan i ett insolvensförfarande”

I mål C-649/16,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen, Österrike) genom beslut av den 30 november 2016, som inkom till domstolen den 19 december 2016, i målet

Peter Valach,

Alena Valachová,

SC Europa ZV II a.s.,

SC Europa LV a.s.,

VAV Parking a.s.,

SC Europa BB a.s.,

Byty A s.r.o.

mot

Waldviertler Sparkasse Bank AG,

Československá obchodná banka a.s.,

Stadt Banská Bystrica,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta (referent) samt domarna J.- C. Bonichot, A. Arabadjiev, S. Rodin och E. Regan,

generaladvokat: M. Szpunar,

* Rättegångsspråk: tyska.

justitiesekreterare: A. Calot Escobar,

efter det skriftliga förfarandet,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Peter Valach, Alena Valachová, SC Europa ZV II a.s., SC Europa LV a.s., VAV Parking a.s., SC Europa BB a.s. och Byty A s.r.o., genom Z. Nötstaller, Rechtsanwältin,
- Waldviertler Sparkasse Bank AG, Československá obchodná banka a.s. och Stadt Banská Bystrica, genom S. Fruhstorfer, Rechtsanwältin,
- Spaniens regering, genom M.J. García-Valdecasas Dorrego, i egenskap av ombud,
- Europeiska kommissionen, genom M. Wilderspin och M. Heller, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 1.2 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 351, 2012, s. 1).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan, å ena sidan, Peter Valach, Alena Valachová, SC Europa ZV II a.s, SC Europa LV a.s., VAV Parking a.s., SC Europa BB a.s. samt Byty A s.r.o. och, å andra sidan, Waldviertler Sparkasse Bank AG, Československá obchodná banka a.s. och Stadt Banská Bystrica (staden Banská Bystrica) och avser talan om skadestånd utanför kontraktsförhållanden på grund av att en rekonstruktionsplan i ett insolvensförfarande avseende VAV invest s.r.o avvisades.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Förordning nr 1215/2012

- 3 I skälen 10 och 34 i förordning nr 1215/2012 anges följande:

”(10) Tillämpningsområdet för denna förordning bör täcka de väsentliga delarna av privaträtten utom vissa definierade delar

...

- (34) Kontinuiteten mellan [konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, (EGT L 299, 1972, s. 32) sedermera ändrad genom konventioner om nya medlemsstaters anslutning till denna konvention (nedan kallad Brysselkonventionen)], [rådets] förordning (EG) nr 44/2001 [av den 22 december 2000 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område

(EGT L 12, 2001, s. 1)] och denna förordning ska säkerställas, och övergångsbestämmelser bör därför införas. Likaså måste kontinuitet råda när det gäller Europeiska unionens domstols tolkning av bestämmelserna i ... Brysselkonvention[en] och de förordningar som ersätter den.”

- 4 Artikel 1.2 b i förordning nr 1215/2012 har följande lydelse:

”Denna förordning är inte tillämplig på

...

b) konkurs, ackord och liknande förfaranden.”

Förordning (EG) nr 1346/2000

- 5 I skälen 4, 6 och 7 i rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden (EGT L 160, 2000, s. 1) anges följande:

”(4) För att den inre marknaden skall fungera väl måste det undvikas att parterna får motiv att överföra tillgångar från en medlemsstat till en annan eller att välja jurisdiktion för att få en förmånligare rättslig ställning (”forum shopping”).

...

(6) Enligt proportionalitetsprincipen bör förordningen begränsas till bestämmelser som reglerar behörigheten att inleda insolvensförfaranden samt att anta beslut som fattas omedelbart på grundval av insolvensförfaranden och står i nära samband med dessa. Dessutom bör förordningen innehålla bestämmelser om erkännande av dessa beslut och om tillämplig lag, vilka även tillgodoser den nämnda principens krav.

(7) Konkurs, ackord och liknande förfaranden är undantagna från tillämpningsområdet för Brysselkonventionen ...”

- 6 Artikel 3.1 i denna förordning har följande lydelse:

”Domstolarna i den medlemsstat inom vars territorium platsen där gäldenärens huvudsakliga intressen finns, har behörighet att inleda ett insolvensförfarande. För bolag och andra juridiska personer skall sätet anses vara platsen där de huvudsakliga intressena finns, om inte annat visas.”

Slovakisk rätt

- 7 I 415 § slovenského Občianskeho zákonníku (den slovakiska civillagen) föreskrivs följande:

”Var och en har skyldighet att agera på så sätt att skada inte åsamkas hälsa, egendom, natur och miljö.”

- 8 420 § punkt 1 i lagen har följande lydelse:

”Var och en har ansvar för de skador som åsamkats på grund av att han eller hon har åsidosatt en rättslig skyldighet.”

- 9 Enligt begäran om förhandsavgörande görs i slovakisk rätt en åtskillnad mellan konkurs- och rekonstruktionsförfaranden. Sistnämnda typ av förfarande regleras i 108–165 §§ insolvenslagen.

- 10 Enligt 127 § punkt 1 insolvenslagen består borgenärskommittén av tre eller fem ledamöter, vilka utses av borgenärskollektivet i enlighet med nämnda lag. Enligt punkt 4 i denna paragraf har alla ledamöter i borgenärskommittén skyldighet att agera i samtliga borgenärers gemensamma intresse.
- 11 Denna kommitté ska, vid sidan av borgenärskollektivet, i enlighet med 133 § punkt 1 godkänna den rekonstruktionsplan som ska upprättas av konkursgäldenären. Om borgenärskommittén avvisar rekonstruktionsplanen eller om den inte fattar beslut inom den frist som föreskrivs i 144 § punkt 1 insolvenslagen ska konkursförvaltaren enligt 144 § punkt 2 i denna lag utan dröjsmål begära att ett konkursförfarande ska inledas.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 12 VAV invest är ett bolag enligt slovakisk rätt som är föremål för ett rekonstruktionsförfarande i Slovakien. Waldviertler Sparkasse Bank, Československá obchodná banka och Stadt Banská Bystrica (staden Banská Bystrica)) har utsetts till ledamöter i borgenärskommittén.
- 13 VAV invest lade i enlighet med insolvenslagen fram en rekonstruktionsplan. Borgenärskommittén avvisade emellertid denna plan vid sammanträde den 11 december 2015 utan att lämna någon tydlig motivering, vilket medförde att rekonstruktionsförfarandet misslyckades och att VAVs tillgångar såldes i det konkursförfarande som därefter inleddes.
- 14 Peter Valach och Alena Valachová har hävdats att de på grund av att rekonstruktionsplanen avvisades har åsamkats en värdeförlust eftersom deras aktier i VAV invest föll betydligt i värde och eftersom de har förlorat intäkter. SC Europa ZV II, SC Europa LV, VAV parking, SC Europa BB och Byty A har i egenskap av projektbolag åsamkats skada på grund av risken för att byggprojekt inte kommer till stånd eller fördröjs.
- 15 Klagandena i det nationella målet väckte skadeståndstalan vid Landesgericht Krems an der Donau (regionaldomstolen i första instans i Krems an der Donau, Österrike) och hävdade härvidlag att Waldviertler Sparkasse Bank, Československá obchodná banka och Stadt Banská Bystrica (staden Banská Bystrica) hade åsidosatt den allmänna skyldigheten att vidta förebyggande åtgärder i 415 § i den slovakiska civillagen samt de skyldigheter som enligt insolvenslagen åligger dem i egenskap av ledamöter av borgenärskommittén, bland annat vad avser skyldigheten att agera i alla borgenärers gemensamma intresse och att de därför, med tillämpning av 420 § i den slovakiska civillagen, var ansvariga för de skador som åsamkats klagandena i det nationella målet.
- 16 Landesgericht Krems an der Donau (Regionala domstolen i Krems an der Donau, Österrike) avvisade talan utan att pröva den i sak på grund av bristande internationell behörighet. Enligt denna domstol hade skadeståndstalan ett oupplösligt samband med klagandenas funktion som ledamöter av borgenärskommittén och de skyldigheter som följer av detta enligt insolvenslagen. Skadeståndstalan kan följaktligen härledas direkt ur insolvensrätten och har ett nära samband med denna. Talan omfattades således inte av tillämpningsområdet för förordning nr 1215/2012, till följd av artikel 1.2 b i denna, och förordning nr 1346/2000 var därför tillämplig på talan. Behörig domstol var i detta fall den domstol där insolvensförfarandet hade inletts.
- 17 Klagandena i det nationella målet överklagade beslutet till Oberlandesgericht Wien (Regionala överdomstolen i Wien, Österrike) som fastställde beslutet att avvisa talan till följd av bristande internationell behörighet, eftersom talan avsåg insolvensförfarandet då den rörde den omständigheten att ett i detta förfarande föreskrivet obligatoriskt organ inte har uppfyllt de skyldigheter som åvilar det i borgenärskollektivets intresse. Talan omfattades enligt nämnda domstol av undantaget i artikel 1.2 b i förordning nr 1215/2012, då den var knuten till insolvensförfarandet.

- 18 Klagandena i det nationella målet överklagade detta beslut till Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen, Österrike).
- 19 Den hänskjutande domstolen frågar sig hur tillämpningsområdena för förordning nr 1215/2012 och förordning nr 1346/2000 ska avgränsas, bland annat vad beträffar en skadeståndstalan som väckts mot ledamöterna av en borgenärskommitté på grund av deras agerande vid en omröstning i ett insolvensförfarande.
- 20 Mot denna bakgrund beslutade Oberster Gerichtshof (Högsta domstolen, Österrike) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Ska artikel 1.2 b i ... förordning ... nr 1215/2012 ... tolkas så, att en talan om skadestånd utanför kontraktsförhållanden mot ledamöter i en borgenärskommitté på grund av deras rättstridiga agerande vid omröstningen om en rekonstruktionsplan i ett insolvensförfarande som väckts av innehavare av andelar i konkursgäldenären – såsom [Peter Valach och Alena Valachová] – och de projektföretag som har affärsrelationer med konkursgäldenären – såsom [SC Europa ZV II, SC Europa LV, VAV Parking, SC Europa BB och Byty A]– avser insolvens i den mening som avses i artikel 1.2 b i förordning nr 1215/2012 och därmed inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för denna förordning?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 21 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 1.2 b i förordning nr 1215/2012 ska tolkas så, att denna bestämmelse är tillämplig på en talan om skadestånd utanför kontraktsförhållanden som väckts mot ledamöterna av en borgenärskommitté på grund av deras rättstridiga agerande vid omröstningen om en rekonstruktionsplan i ett insolvensförfarande och således huruvida en sådan talan inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för denna förordning.
- 22 För att kunna besvara tolkningsfrågan måste EU-domstolen fastställa omfattningen av behörigheten för den domstol vid vilken insolvensförfarandet inletts, eftersom artikel 1.2 b i förordning nr 1215/2012 – som är tillämplig på privaträttens område – utesluter ”konkurs, ackord och liknande förfaranden” från förordningens tillämpningsområde.
- 23 Domstolen erinrar om att enligt skäl 34 i förordning nr 1215/2012 ska kontinuiteten mellan Brysselkonventionen, förordning nr 44/2001 och förordning nr 1215/2012 säkerställas, och kontinuitet måste råda när det gäller domstolens tolkning av bestämmelserna i denna konvention och de förordningar som ersätter den.
- 24 Domstolen har slagit fast att förordning nr 1215/2012 och förordning nr 1346/2000 ska tolkas så, att såväl överlappningar mellan rättsreglerna i de båda rättsakterna som luckor i lagen undviks. En talan som enligt artikel 1.2 b i förordning nr 1215/2012 undantas från tillämpningsområdet för den förordningen, eftersom den rör ”konkurs, ackord och liknande förfaranden”, omfattas således av tillämpningsområdet för förordning nr 1346/2000. På motsvarande sätt ska en talan som inte omfattas av tillämpningsområdet för artikel 3.1 i förordning nr 1346/2000 anses omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 1215/2012 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 november 2017, Tünkers France och Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, punkt 17).
- 25 Det framgår bland annat av skäl 10 i förordning nr 1215/2012 att unionslagstiftarens avsikt har varit att ge begreppet ”på privaträttens område” i artikel 1.1 i den förordningen en vid definition och följaktligen att ge förordningen ett vitt tillämpningsområde. Däremot bör tillämpningsområdet för

förordning nr 1346/2000, enligt skäl 6 i den förordningen, inte ges en vid tolkning (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 november 2017, Tünkers France och Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, punkt 18 och där angiven rättspraxis).

- 26 Med tillämpning av dessa principer har domstolen slagit fast att endast en talan som är omedelbart hänförlig till ett insolvensförfarande och som har ett nära samband med detta är utesluten från tillämpningsområdet för förordning nr 1215/2012. Det är följaktligen endast en sådan talan som omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 1346/2000 (se, för ett liknande resonemang, dom av den 9 november 2017, Tünkers France och Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, punkt 19 och där angiven rättspraxis).
- 27 Exakt samma kriterium anges i skäl 6 i förordning nr 1346/2000 för att avgränsa föremålet för denna förordning. Enligt detta skäl bör förordningen begränsas till bestämmelser som reglerar behörigheten att inleda insolvensförfaranden samt att anta beslut som "fattas omedelbart på grundval av insolvensförfaranden och står i nära samband med dessa".
- 28 Domstolen ska mot denna bakgrund och med beaktande av vad som anförts ovan fastställa om en talan om skadestånd utanför kontraktsförhållandena, såsom den som är aktuell i det nationella målet, uppfyller dessa två kriterier.
- 29 Vad gäller det första kriteriet erinrar domstolen om följande. För att fastställa om en talan är omedelbart hänförlig till ett insolvensförfarande har domstolen angett att det som är avgörande – vid bedömning av vilket område en talan tillhör – inte är talans processuella sammanhang, utan dess rättsliga grund. I enlighet med det tillvägagångssättet ska det prövas huruvida den rättighet eller skyldighet som ligger till grund för talan hänför sig till de privat- och handelsrättsliga regler som gäller i allmänhet eller till undantagsregler som är specifika för insolvensförfaranden (dom av den 9 november 2017, Tünkers France och Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, punkt 22).
- 30 Det framgår av vad som angetts av den hänskjutande domstolen att talan i det nationella målet avser ansvar för ledamöter i en borgenärskommitté, vilka vid en omröstning den 11 december 2015 avvisade en rekonstruktionsplan som föreslagits av VAV invest. Det var på grund av detta beslut som konkursförfarandet inleddes. Klagandena i det nationella målet anser att kommittén har agerat rättstridigt och väckte därför talan om skadestånd.
- 31 Den hänskjutande domstolen har påpekat att i det slovakiska insolvensförfarandet görs en åtskillnad mellan två möjliga sätt att avsluta nämnda förfarande, nämligen rekonstruktionsförfarande och konkursförfarande. Om borgenärskommittén i rekonstruktionsförfarandet avvisar rekonstruktionsplanen eller om den inte fattar beslut inom den frist som föreskrivs i 144 § punkt 1 insolvenslagen ska konkursförvaltaren enligt 144 § punkt 2 i denna lag utan dröjsmål begära att ett konkursförfarande ska inledas.
- 32 EU-domstolen erinrar om att i förevarande fall väcktes skadeståndstalan dels av aktieägarna i det bolag som omfattades av insolvensförfarandet, dels av bolag som hade affärsmässiga förbindelser med detta bolag.
- 33 Talan syftar vidare till att fastställa om ledamöterna i kommittén, genom att avvisa rekonstruktionsplanen – vilket medförde att konkursförfarandet inleddes – har åsidosatt sin skyldighet att agera i alla borgenärers gemensamma intresse.
- 34 Det framgår nämligen av beslutet om hänskjutande att alla ledamöter av borgenärskommittén, enligt 127 § punkt 4 insolvenslagen, är skyldiga att agera i samtliga borgenärers gemensamma intresse då denna kommitté har till uppgift, tillsammans med borgenärskollektivet, att bedöma och i förekommande fall godkänna, enligt 133 § punkt 1 i lagen, den rekonstruktionsplan som utarbetats av konkursgäldenären.

- 35 Talan om skadestånd i det nationella målet är en direkt och oskiljaktig följd av att borgenärskommittén, ett obligatoriskt organ som bildas i samband med att insolvensförfarandet inleds, har utövat befogenheter som specifikt grundar sig på bestämmelser i nationell rätt om sådana förfaranden (se, analogt, dom av den 2 juli 2009, SCT Industri, C-111/08, EU:C:2009:419, punkt 28).
- 36 Domstolen konstaterar att de skyldigheter som utgör grund för en talan om skadestånd utanför kontraktsförhållanden mot en borgenärskommitté, såsom den talan som är aktuell i det nationella målet, specifikt grundar sig på bestämmelser om insolvensförfaranden.
- 37 Vad beträffar det andra kriteriet som nämns i punkt 27 i denna dom framgår det av fast rättspraxis att det är styrkan i sambandet mellan en talan vid domstol och insolvensförfarandet som är avgörande för huruvida undantaget i artikel 1.2 b i förordning nr 1215/2012 är tillämpligt (dom av den 9 november 2017, Tünkers France och Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, punkt 28).
- 38 För att fastställa om ledamöterna av borgenärskommittén har ett skadeståndsansvar på grund av att de avvisade rekonstruktionsplanen ska prövas hur omfattande de skyldigheter är som åvilar nämnda kommitté i ett insolvensförfarande och huruvida deras beslut att avvisa en sådan plan är förenligt med dessa skyldigheter. Domstolen konstaterar att en sådan prövning har ett direkt och nära samband med insolvensförfarandet och således är nära förbunden med detta förfarande.
- 39 Under dessa omständigheter ska en sådan talan som den i det nationella målet anses vara direkt hänförlig till ett insolvensförfarande, ha nära samband med detta och därmed inte omfattas av tillämpningsområdet för förordning nr 1215/2012.
- 40 Mot bakgrund av vad som anförts ovan ska frågan besvaras som följer. Artikel 1.2 b i förordning nr 1215/2012 ska tolkas så, att denna bestämmelse är tillämplig på en talan om skadestånd utanför kontraktsförhållanden som väckts mot ledamöterna av en borgenärskommitté på grund av deras agerande vid en omröstning om en rekonstruktionsplan i ett insolvensförfarande och att en sådan talan således inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för denna förordning.

Rättegångskostnader

- 41 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Artikel 1.2 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område ska tolkas så, att denna bestämmelse är tillämplig på en talan om skadestånd utanför kontraktsförhållanden som väckts mot ledamöterna av en borgenärskommitté på grund av deras agerande vid en omröstning om en rekonstruktionsplan i ett insolvensförfarande och att en sådan talan således inte omfattas av det materiella tillämpningsområdet för denna förordning.

Underskrifter